

VoorZorg

Primaire preventie van kindermishandeling 2015

VoorZorg =
Vertaling en culturele
aanpassing van het
NFP voor Nederland

David Olds
Professor of Pediatrics,
Psychiatry and
Preventive Medicine

University of Colorado
Health Sciences Center

Nurse-Family Partnership

- goed onderzocht (3 trials), effectief huisbezoekprogramma;
- verbetert gezondheid en sociaal functioneren van moeders en kinderen;
- is kosten-effectief (meerdere studies);
- gedurende 30 jaar zorgvuldig doorontwikkeld.

Nu > 250 counties, 23 staten, 13.000 gezinnen

Nurse-Family Partnership

Significante effecten in de VS:

- minder kindermishandeling;
- minder EHBO-bezoeken en minder ernstige lichamelijke trauma's;
- minder arrestaties en veroordelingen bij kinderen tot 15 jaar;
- minder vroeggeboorten;
- hoger geboortegewicht;
- minder gedragsproblemen door alcohol- of drugsgebruik van de moeders;
- minder tweede zwangerschappen;
- meer moeders die in hun eigen levensonderhoud voorzien.

Theoretische onderbouwing

Self-efficacy (Bandura)

- eigen sterkte en oplossingen;
- positief bijstellen cognities;
- haalbare doelen.

Ecologisch model (Bronfenbrenner)

- belang sociale steun voor de opvoeding.

Attachment (Bowlby)

- relatie ouder-kind (VHT);
- relatie ouder - verpleegkundige.

VoorZorg

- doelgroep: jonge aanstaande moeders van een eerste kind met een laag inkomen, weinig opleiding in zeer risicovolle omstandigheden;
- 0,5-1% van het totale aantal geboorten per gemeente;
- intensief: circa 40-60 huisbezoeken door VoorZorgverpleegkundigen vanaf 16 à 28 weken zwangerschap tot kind 2 jaar is;
- gestandaardiseerd en flexibel.

Casus

Norine is 19 jaar, 16 weken zwanger. Ze is onlangs voor het eerst bij de verloskundige geweest, omdat ze eerder nog twijfelde of ze het kindje wilde houden. Ze woont nog thuis, heeft drie jongere broertjes en zusjes. Ze wonen in een driekamerwoning. Moeder wil dat Norine zo snel mogelijk uit huis gaat. De kinderen in het gezin hebben verschillende vaders, deze woonden ook op verschillende periodes in het gezin. Er is sprake geweest van huiselijk geweld, Norine heeft ook regelmatig klappen gehad. Ze vertelt dat de huidige vriend van moeder geprobeerd heeft haar aan te randen. De vriend van Norine is geschrokken van de zwangerschap en wil er nu niets van weten. De relatie is nu dan ook beëindigd, omdat hij aandrang op abortus. Norine zit op het ROC, niveau 1, maar heeft school gestaakt ivm lichamelijke klachten door zwangerschap. Norine rookt sigaretten, sinds ze weet van haar zwangerschap blowt ze niet meer. Ze heeft regelmatig vechtpartijtjes op school gehad, daardoor in contact geweest met justitie. Norine heeft schulden bij zorgverzekering en telefoonaanbieders. Ze staat nog wat ambivalent tegenover de zwangerschap. De verloskundige maakt zich zorgen.

Twee traps selectie

Eerste selectie

- door verwijzer (verloskundige e.a.).

Criteria

- niet eerder levend geboren kind;
- maximaal 28 weken zwanger;
- leeftijd maximaal 25 jaar;
- opleidingsniveau max. VMBO-K of 2 jaar ander VO;
- enige beheersing van de Nederlandse taal.

Tweede selectie

- door VoorZorgverpleegkundige
- op basis van inhoudelijke en voorwaardelijke criteria.

Doel:

- kennismaken;
- uitleg over VoorZorg programma;
- vragen beantwoorden;
- risicofactoren inventariseren;
- belangstelling voor deelname polsen.

Overige veel voorkomende risicofactoren

- huiselijk geweld in het verleden of in de huidige relatie;
- weinig sociale steun;
- ongezonde leefstijl en/of roken, drugs en alcohol misbruik;
- armoede.

Belangrijke ketenpartners

- verloskundigen, gynaecologen;
- huisartsen;
- ziekenhuizen: maatschappelijk werk
- ROC;
- jeugdwerkers;
- sociale wijkteams;
- etc, etc.

Uitgangspunten

- relatie tussen de verpleegkundige en de moeder is een belangrijk voorwaarde voor het slagen van het programma én een leerervaring voor de moeder;
- de verpleegkundige werkt samen met de moeder aan:
 - gestructureerde gedragsverandering;
 - het stellen van realistische en haalbare doelen;
 - het versterken van de vaardigheden van de moeder;
- video-hometraining;
- VoorZorg wordt afgestemd op het aanbod van bestaande voorzieningen, het is aanvullend op de reguliere zorg.

VoorZorg in de praktijk

- Preventieve invalshoek
- Huisbezoeken door speciaal getrainde jeugdverpleegkundigen in combinatie met video home training
- Gestandaardiseerde huisbezoeken
- Flexibele afstemming op situatie cliënten

Drie doelen

Verbetering van het zwangerschaps- en geboorteproces voor moeder en kind.

- *gezond gedrag en medische zorg*

Verbetering gezondheid en ontwikkeling kind.

- *competente en verantwoorde opvoeding*

Verbetering van de persoonlijke ontwikkeling van de moeder en haar mogelijkheden voor opleiding en werk.

- *gezinsplanning, opleiding, werk*

6 Domeinen

1. gezondheid van moeder en kind
2. veiligheid van directe omgeving
3. levensloop-ontwikkeling van moeder
4. rol van moeder
5. partner, familie en vrienden
6. (andere) gemeenschapsvoorzieningen

Scholingstraject VoorZorg

- drie trainingen (resp. 4, 2 en 2 dagen);
- video-Hometraining + supervisie (24 sessies);
- landelijke case conferences;
- supervisie, intervisie en werkbegeleiding op locatie.

Evaluatiestudies in Nederland wijzen uit

- zowel de deelnemende vrouwen als de VoorZorgverpleegkundigen ervaren het programma als positief en nuttig;
- in de opzet van scholing en deskundigheidsbevordering is ook na 8 jaar de programmatrouw en de programmaintegriteit goed.

Uit de effectstudie blijkt dat de juiste doelgroep wordt bereikt:

76% alleenstaand,

74% armoede

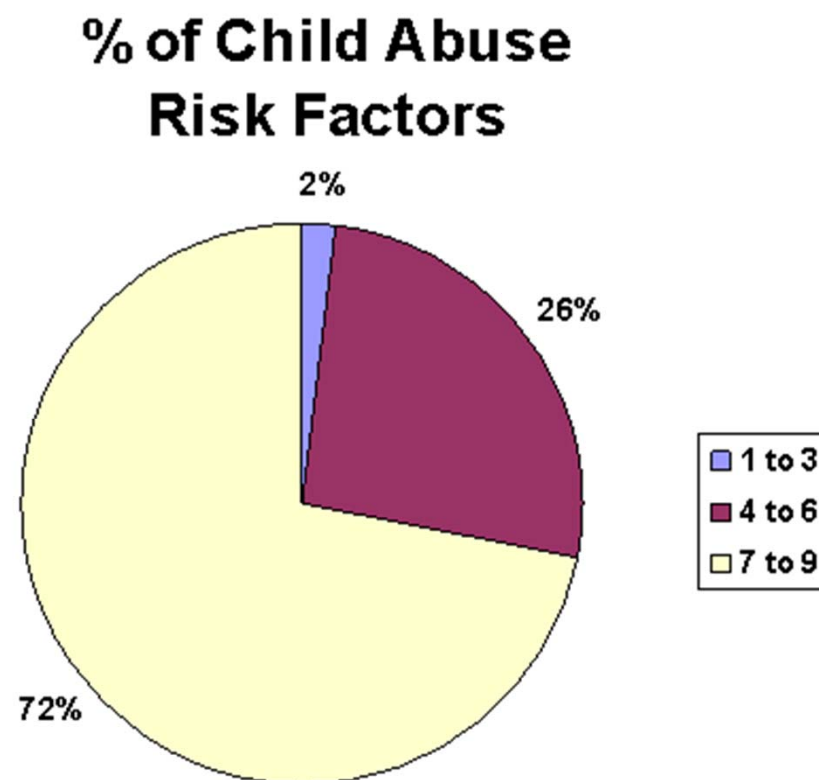
68% geweld in het verleden en/of heden

19% depressie

25% middelenmisbruik

98% heeft 4 of meer risicofactoren.

(2) 98% heeft 4
of meer risico
factoren

Nederlands onderzoek (2014)

Hoofd vraagstelling:

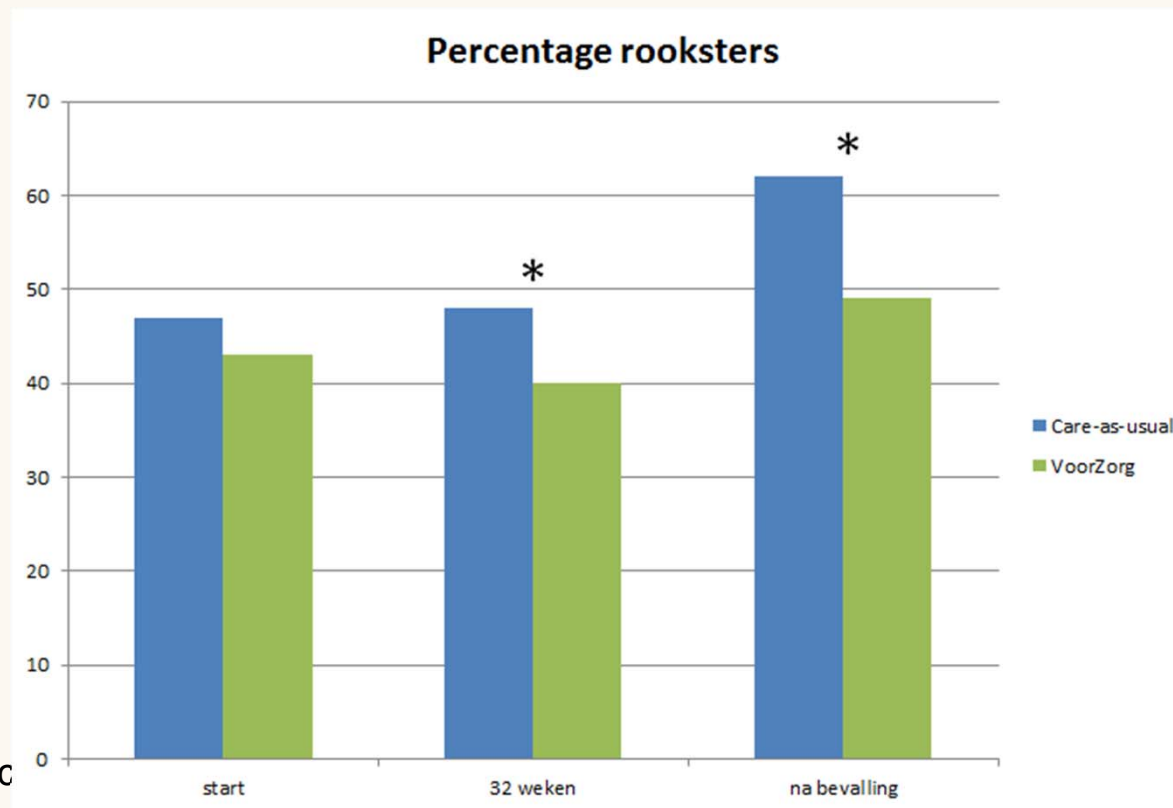
Wordt kindermishandeling door VoorZorg voorkomen?

Conclusie:

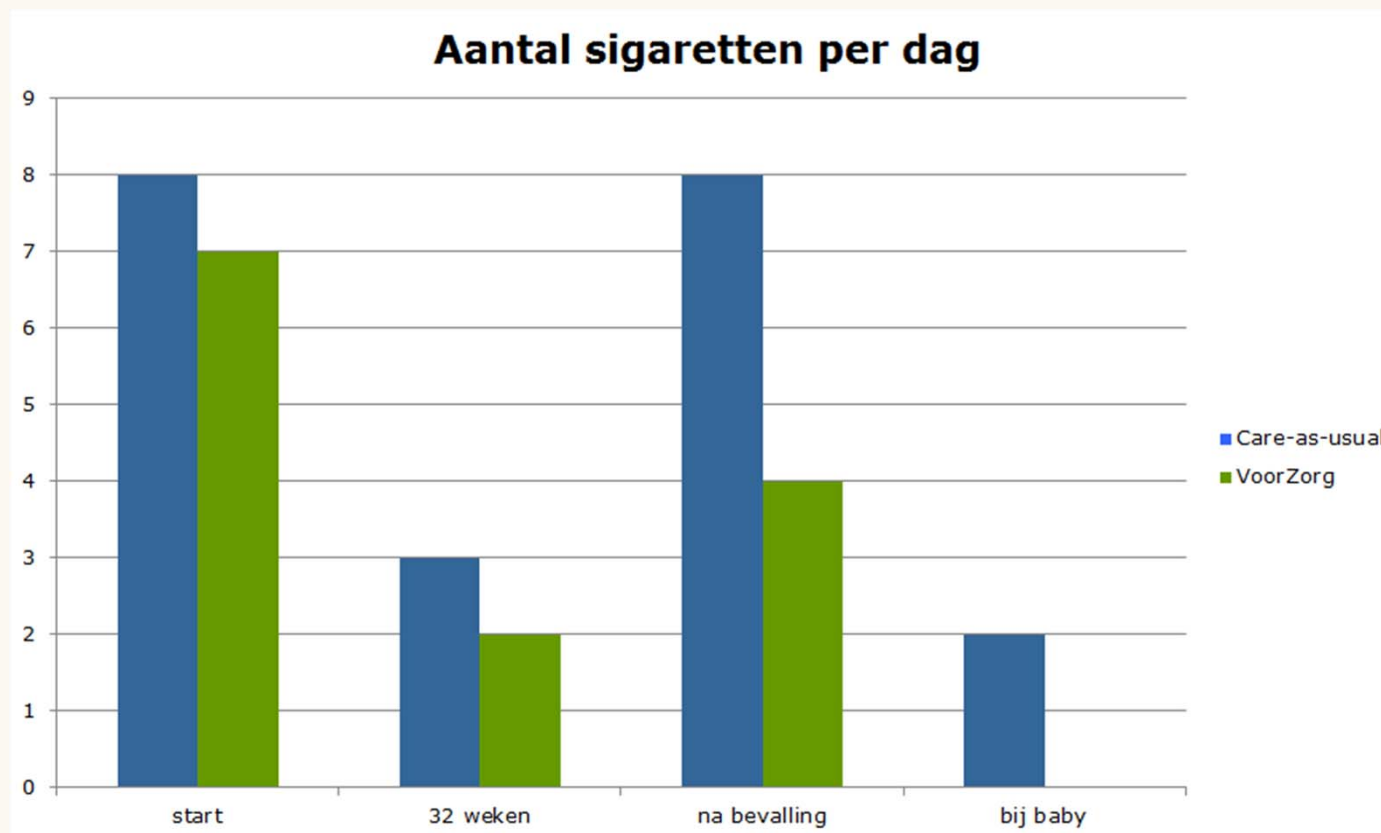
VoorZorg is effectief in het voorkomen van kindermishandeling.

1e resultaat: Minder VoorZorg moeders roken tijdens en na de zwangerschap.

VoorZorg moeders roken minder sigaretten en roken niet waar de baby bij is.

2^e resultaat: % borstvoeding babyleeftijd 6 maanden

VoorZorggroep: 14%

Controlegroep: 6%

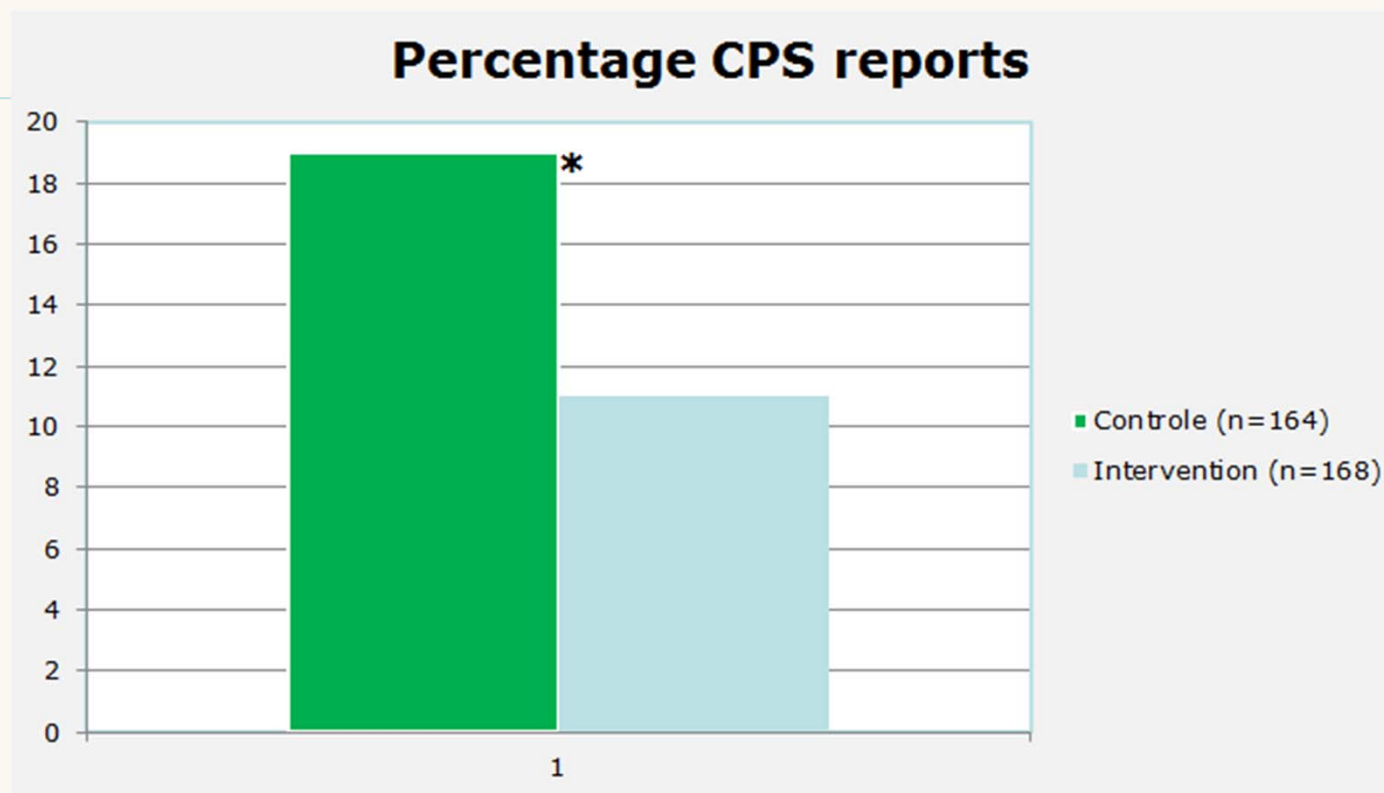
3^e resultaat: afname huiselijk geweld

Deelname aan VoorZorg vermindert het **huiselijk geweld**.

- Huiselijk geweld is afgenomen in de VoorZorg groep vergeleken met de controle groep zowel tijdens de zwangerschap als 2 jaar later, met name wat betreft psychologisch als fysiek geweld.
- Bij vrouwen als slachtoffer en als dader.

4^e resultaat: afname kindermishandeling

Er waren 19% (31/164) AMK rapportages in de controle groep
tov. 11% (18/168) in de VoorZorg groep. Dit is significant.

Mechanisme

- 1/3 van de ouders die zelf mishandeld is, mishandelt later zelf ook;
- psychische problemen -> verhoogde kans KM;
- van alle vermoorde kinderen heeft 80% vd ouders een psychisch probleem.

Beschermende factor = sociale steun!

Financieel

Uit onderzoek in de Verenigde Staten blijkt:

- na 4 jaar kostenneutraal;
- na 15 jaar 4-voudig terugverdiend.

Uit onderzoek in Nederland (Investeren in opvoeden en opgroeien loont! 2013) blijkt: het uitvoeren van VoorZorg levert een kosten-baten rendement van minimaal 20 % op.

Investeren in opvoeden en opgroeien loont!

Meegewogen effecten

- **Roken**

- minder wiegendood;
- minder vroeggeboorten;
- minder zorgkosten (o.a. luchtweginfecties, influenza).

- **Borstvoeding**

- minder zorgkosten moeder en kind.

- **Huiselijk geweld**

- vermindering politie- en justitiekosten door minder bedreigingen, mishandeling en zedendelicten.

Baten van VoorZorg

- productiviteitstoename door:
 - betere arbeidsparticipatie 38%;
 - meer onderwijs 25%;
 - minder Kindermishandeling 9%;
- verbeterde kwaliteit van leven door minder huiselijk geweld 9%;
- vermeden kosten politie en justitie door minder huiselijk geweld 7%;
- Overig 12%

Figuur 2 Batige effecten van het programma VoorZorg¹.

De vijf genoemde bijdragen in de cirkel vormen 88 procent van de totale baten. De overige opbrengsten bestaan onder meer uit vermeden kosten van jeugdcriminaliteit, verbeterde levensverwachting door minder roken, vermeden zorgkosten op lange termijn vanwege kindermishandeling en vermeden kosten van speciaal onderwijs en justitiële jeugdzorg.

Baten VoorZorg

- opbrengst is €2800 per kind netto (kosten €12.500 en baten €15.800);
- investering in 4-5 jaar terugverdiend.

Succesfactoren VoorZorg

- aanvullend op reguliere preventieve jeugdgezondheidszorg;
- veelomvattend: 6 domeinen;
- langdurige vertrouwensrelatie tussen zwangere/ jonge moeder;
- gericht op empowerment van de jonge moeder;
- intensieve huisbezoeken begin zwangerschap tot 2 jaar;
- gebaseerd op theorie en onderzoek.

Vragen?

ncj Nederlands
Centrum
Jeugdgezondheid